

آیات برده داری در قرآن

پیشگفتار

آیا به دینی که برده داری را به رسمیت بشناسد و به برده دار اجازه بدهد تا با بردگان خود تماس جنسی برقرار کند باور خواهید داشت؟ اگر پاسخ شما مانند هر انسان انساندوست دیگری منفی است، بدانید که شما نیز نمیتوانید باورمند به اسلام باشید. برای کسانی که بدون خواندن قرآن به آن باور دارند شاید این مسئله اندکی باور نکردنی به نظر بیاید ولی این مسئله واقعیت دارد.

برده داری از شر ترین رسوم بشری است که در بسیاری از کشورها و فرهنگها تمرین میشده است. برده انسانی است که از املاک و اموال اربابش به شمار میرود و بدون هیچ حقوقی باید برای او کار کند. بردگان میتوانند با یکدیگر ازدواج کنند اما فرزندان آنها نیز برده خواهند ماند. برده داری پس از حمله نخستین اعراب مسلمان، به ایران وارد شد و تا زمان رضا شاه پهلوی رایج بود. یکی از ویژگیهای شایسته ایران باستان این بوده است که در آن هرگز برده داری وجود نداشته است.

ارائه اسناد و مدارک از قرآن و کتابهای اسلامی

در ادبیات قرآن "بنده" به معنی "برده مرد" و "کنیز" به معنی "برده زن" است و معمولاً با کلمه "عبد" و یا "وَمَا مَلَکَتْ" (آنچه مالک آن هستید) از آن یاد شده است. این دو نباید با خدمتکاری که در ازای خدمت به شخصی پولی را دریافت میکند اشتباه گرفته شود. برده و کنیز بین انسانها معامله میشوند یا در جنگها توسط مسلمانان تصرف میشوند و تا زمانیکه صاحب آنها، آنها را آزاد نکند برده خواهند ماند. مرد مسلمان میتواند با برده زن (کنیزش) رابطه جنسی برقرار کند.

بر اساس ماده چهارم اعلامیه جهانشمول حقوق بشر سازمان ملل متحد احدی را نمی توان در بردگی نگه داشت و داد و ستد بردگان به هر شکلی که باشد ممنوع است. در باورهای اسلامی اسرای جنگی حکم برده را دارند، و از اهداف مهم مسلمانان برای حمله به سایر کشورهای مختلف در قرون نخستین اسلام، برده کردن ملت‌های مختلف و خوردن از مال آنها و دسترنج آنها بصورت مادام‌العمر و دست‌یابی به زنان آنان بوده است (۱). با این مقدمه کوتاه اکنون شایسته است که به سراغ قرآن کتاب غیر مقدس مسلمانان برویم.

سوره روم آیه ۲۸

ضَرَبَ لَكُمْ مَثَلًا مِّنْ أَنْفُسِكُمْ هَلْ لَّكُمْ مِّنْ مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِّنْ شُرَكَاءَ فِي مَا رَزَقْنَاكُمْ فَأَنْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ.

برای شما از خودتان مثلی می آورد: مگر بندگان‌تان در آنچه به شما روزی، داده ایم با شما شریک هستند تا در مال با شما برابر باشند و همچنان که شما آزادان از یکدیگر می ترسید از آنها هم بیمناک باشید؟ آیات را برای مردمی که تعقل می کنند این سان تفصیل می دهیم.

سوره نحل آیه ۷۵

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَّمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلَىٰ شَيْءٍ وَمَن رَّزَقْنَاهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا هَلْ يَسْتَوُونَ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ.

خدا برده زر خریدی را مثل می زند که هیچ قدرتی ندارد، و کسی را که از، جانب خویش رزق نیکویش داده ایم و در نهان و آشکارا انفاق می کند آیا این دو برابرند؟ سپاس خاص خداست، ولی بیشترشان نادانند.

در این آیات برده تعریف میشود، برده "هیچ قدرتی ندارد" و با ارباب خود برابر نیست.

سوره معارج آیات ۲۹ و ۳۰

وَالَّذِينَ هُمْ لِغُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ؛ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ.

و کسانی که شرمگاه خویش نگه می دارند؛ مگر برای همسرانشان یا کنیزانشان ، که در این حال ملامتی بر آنها نیست.

سوره مومنون (باورمندان) آیات ۵ و ۶

وَالَّذِينَ هُمْ لِغُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ؛ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ.

و آنان که شرمگاه خود را نگه می دارند؛ جز بر همسران یا کنیزان خویش ، که در نزدیکی با آنان مورد ملامت قرار نمی گیرند.

سوره المومنون آیه ۱ تا ۷

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ؛ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ؛ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ؛ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ؛ وَالَّذِينَ هُمْ لِغُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ؛ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ؛ فَمَنْ ابْتغىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ.

به تحقیق رستگار شدند مؤمنان؛ آنان ، که در نمازشان خشوع می ورزند؛ و آنان که از بیهوده اعراض می کنند؛ و آنان که زکات را می پردازند؛ و آنان که شرمگاه خود را نگه می دارند؛ جز بر همسران یا کنیزان خویش، که در نزدیکی با آنان مورد ملامت قرار نمی گیرند؛ و کسانی که غیر از این دو بجویند از حد خویش تجاوز کرده اند.

بیهوده نیست که گفته شود این سه آیه اگر نه ظالمانه ترین، دست کم یکی از ظالمانه ترین آیات قرآن هستند. در این دو آیه علاوه بر تایید برده داری و مشروعیت دادن به این عمل غیر انسانی، به مسلمانان اجازه داده شده است که با بردگان زن خود (کنیزان) رابطه جنسی برقرار کنند. مرد مسلمان همانگونه که بر زن و یا مجموعه

زنان خود شرمگاه (آلت تناسلی) خود را نگه نمیدارد، بر کنیز خود نیز نگه نمی دارد و برقراری تماس جنسی با کنیز از حقوق مردان مسلمان است و رابطه با هر دسته دیگر از زنان تجاوز به حدود حساب میشود، برای اینکه مسلمانی با برده خود همبستر شود حتی نیاز به ازدواج با او را نیز ندارد.

در تاریخ اسلام روابط جنسی محمد با برده اش "ماریه" از آشکارترین مسائل است، ماجرای ماریه و رسوایی اخلاقی که محمد با شهوترانی غیر معمول خود پدید آورد و در سوره تحریم قرآن به آن اشاره شده است را در نوشتاری با فرنام "محمد ماریه و حفصه، ماریه قبطی شانزدهمین زن در زندگی محمد، وساطت الله جهت رفع اختلافات خانوادگی محمد" بخوانید.

امام علی نیز با کنیزان خود همبستر شده است و از آنان فرزندان نیز داشته است و نهج البلاغه این مسئله را تایید میکند. وی در وصیت خود به امام حسن میگوید از کنیزان من، آنانی را که فرزندی از من دارند و یا از من باردار هستند، به فرزندانشان بخشیدم. یعنی بعد از مرگ او مادران کنیز و برده فرزندانشان میشوند (2).

سوره نساء آیه 24

وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ كِتَابَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَأَحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَاضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا.

و نیز زنان شوهر دار بر شما حرام شده اند، مگر آنها که به تصرف شما، درآمده باشند از کتاب خدا پیروی کنید و جز اینها، زنان دیگر هر گاه در طلب آنان از مال خویش مهری بپردازید و آنها را به نکاح در آورید نه به زنا، بر شما حلال شده اند و زنانی را که از آنها تمتع می گیرید واجب است که مهرشان را بدهید و پس از مهر معین، در قبول هر چه هر دو بدان رضا بدهید گناهی نیست هر آینه خدا دانا و حکیم است.

این آیه نشان میدهد که مسلمانان در جنگ میتوانند به زنانی که به دستشان می افتد همبستر شوند، و از آنجا که بسیار بعید است هیچ اسیر جنگی تمایلی به همبستر شدن با دشمن داشته باشد کاملاً واقع گرایانه است که بگوییم مسلمانان در جنگ میتوانند به زنان طرف مقابل تجاوز کنند. توجه کنید که شوهر داشتن و یا نداشتن زن اسیر تاثیری در حکم او ندارد و آیه صریحاً از "زنان شوهردار" صحبت میکند.

پیاده شدن این حکم ضد بشر اسلامی را میتوان در زمان خود محمد دید، همانگونه که گفته شد محمد با صفیه دقیقاً همین کار را کرده است، یعنی در جنگ او را تصاحب کرد و با او همبستر شد. اعراب در حمله به ایران نیز چنین کاری کرده بودند و در تاریخ میتوان رد و پای آنرا دید:

شرح السیر الکبیر، سرخسی ۱/۱۷۳ (شماره المنجد: ۳۵۵)،

از مهلب بن ابی صفره روایت است که گفت: در روزگار عمر شهر اهواز را محاصره کردیم و آن را گشودیم، ولی مردم این شهر با عمر در صلح بوده اند - پس به زنانی دست یافتیم و با آنان در آمیختیم. این خبر به عمر رسید و به ما نوشت: فرزندان را بردارید و زنان مردم اهواز را به ایشان بازگردانید. (۳)

شرح السیر الکبیر، سرخسی ۱/۱۷۳ (شماره المنجد: ۳۵۵)،

از عطاء روایت است که گفت: شوشتر با صلح گشوده شد؛ ولی مردم آن کافر شدند. مجاهدان اسلام با آنان پیکار کردند و اسیرشان کردند و مسلمانان به زنان ایشان دست یافتند و زنان از آنان فرزند آوردند. عمر دستور داد که زنان را آزاد کنند و آنها را از مسلمانها جدا سازند. (۴)

امام علی نیز بر اساس شواهدی که در اسناد اسلامی وجود دارد چنین کاری را کرده است، و رفتار چندش آور او چندان منفور بوده است که حتی انزجار برخی از مسلمانان را نیز برانگیخته است.

صحیح بخاری، جلد ۵، کتاب ۵۹ شماره ۶۳۷:

محمد بن بشار، از روح بن عباد، از علی بن سوید بن منجوف، از عبدالله بن بریده، نقل کرده است که:

رسول خدا علی را به سوی خالد فرستاد تا خمس (سهم پیامبر از غنایم را بگیرد) و من از دست علی ناراحت شدم، بعد از اینکه علی غسل گرفت (بعد از برقراری تماس جنسی با یکی از بردگانی که جزوی از غنایم بود) من به خالد گفتم، "آیا این را نمیبینی؟" (خوابیدن علی با برده را). وقتی به پیامبر رسیدیم، من جریان را برای پیامبر تعریف کردم. پیامبر گفت، "ای بریده آیا از علی متنفری؟" گفتم "آری"، پیامبر گفت "از او متنفر نباش، زیرا سهم او از خمس بیش از این است".

در این حدیث آشکار میشود که امام علی بعد از رسیدن به خالد با یکی از زنان بیچاره که در صف اسیران بود بر اساس آیه یاد شده همبستر میشود و این باعث تنفر بریده از علی میشود. برآستی که چنین انسانی با این اخلاقیات متعفن را نمیتوان هم دوست داشت، و جای تاسف است که این مسائل مستند و محکم چگونه توسط باورمندان نادیده گرفته میشوند و تصور شیعه از علی تصوری کاملاً خیالی و آرمانگرایانه است، علی حتی در قیاس با سایر مسلمانان صدر اسلام نیز از فرومایگان بوده است.

سوره احزاب آیه ۵۰

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أٰخَلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَكَ اللَّاتِي آتَيْتَ أَجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّا أَفَاءَ
اللَّهُ عَلَيْكَ وَبَنَاتِ عَمَّكَ وَبَنَاتِ عَمَّاتِكَ وَبَنَاتِ خَالِكَ وَبَنَاتِ خَالَاتِكَ اللَّاتِي هَاجَرْنَ
مَعَكَ وَأَمْرَاءَهُ مُؤْمِنَةً إِن وَهَبْتَ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا خَالِصَةً لَّكَ مِنْ
دُونِ الْمُؤْمِنِينَ قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ لِكَيْلَا يَكُونَ
عَلَيْكَ حَرَجٌ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا.

ای پیامبر ، ما زنانی را که مهرشان را داده ای و آنان را که به عنوان ، غنایم جنگی که خدا به تو ارزانی داشته است مالک شده ای و دختر عموها و دختر عمه ها و دختر دایبها و دختر خاله های تو را که با تو مهاجرت کرده اند بر تو حلال کردیم ، و نیز زن مؤمنی را که خود را به پیامبر بخشیده باشد، هر گاه پیامبر بخواهد او را به زنی گیرد این حکم ویژه توست نه دیگر مؤمنان ما می دانیم در باره زنانشان و کنیزانشان چه حکمی کرده ایم ، تا برای تو مشکلی پیش نیاید و خدا آمرزنده و مهربان است.

این آیه از آیاتی است که محمد برای اشباع تمایلات ویژه جنسی خود سروده است، یا الله خداوند جهانیان کار خود را رها کرده است و برای محترم شمردن و تکریم آلت پیامبر بر او نازل کرده است تا پیامبر در یافتن شرکای جنسی متعدد و رنگارنگ و جور واجور خود بواسطه این دلالی محبت سخاوتمندانه الله، دوست خیالی محمد و مسلمانان، زیاد متحمل تلاش و تکاپو نشود و بتواند به هر زنی که در اطراف او یافت میشود بدون هیچ مشکل شرعی دست درازی کند. مسئله مهمی که در این آیه آمده است و ما را از فاجعه ای بزرگ که در اخلاقیات آیین ضد انسان اسلام وجود دارد آگاه میکند این است که اسرای جنگی در اسلام "برده" به شمار میروند و از آنجا که مسلمانان میتوانند با برده های خود همبستر شوند، میتوانند از لحاظ شرعی با اسرا نیز همبستر شوند. و محمد بر اساس این آیه میتواند است به تمامی زنانی که در جنگ همچون سایر کالاها نسیب او میشدند، تجاوز کند، در نتیجه هر مسلمان واقعی باید حق تجاوز به اسرای جنگی را از حقوق الهی خود بداند. البته اسلام نام این کار را تجاوز نمیگذارد و حق هر مسلمانی است که با اسرای جنگی که به او به غنیمت رسیده اند همبستر شود. اما بر ما آشکار است، از آنجا که تماس جنسی ناخواسته تجاوز به حساب می آید اینکار تجاوزی آشکار است. پیامبر در موارد متعدد از این حق قانونی خود استفاده کرده است، صفیه یکی از زنان محمد است که در ماجرای خندق پدر او کشته میشود و شوهر او بعد از شکنجه کشته میشود و پیامبر همان

شب او را از میان اسرا جدا میکند و به خیمه خود میکشاند و به او تجاوز میکند. این ماجرای که شخصیت واقعی پلید و مدفون شده در تاریخ پیامبر اسلام را نشان میدهد را میتوانید بطور کامل در نوشتاری با فرنام "صفیه، زن یهودی پیغمبر - بخش سوم مناظره آیت الله منتظری با دکتر علی سینا" و همچنین "ازدواج محمد با صفیه زنی که شوهرش زیر شکنجه جان سپرد." مطالعه کنید. صفیه در هنگامی که محمد به او تجاوز کرد ۱۶ سال سن و محمد نزدیک ۶۰ سال سن داشته است. محمد نسبت به تمامی مسلمانان امتیازات جنسی خاصی داشته است برای بررسی این امتیازات به نوشتاری با فرنام "ویژگیهای محمد یا زیاده روی های شرعی؟" مراجعه کنید.

سوره احزاب آیه ۵۲

لَا يَحِلُّ لَكَ النِّسَاءُ مِنْ بَعْدُ وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ بِهِنَّ مِنْ أَزْوَاجٍ وَلَوْ أَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ إِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ رَاقِبًا.

بعد از این زنان ، هیچ زنی بر تو حلال نیست و نیز زنی به جای ایشان ، اختیار کردن ، هر چند تو راز زیبایی او خوش آید ، مگر آنچه به غنیمت به دست تو افتد و خدا مراقب هر چیزی است.

دو آیه قبلی (احزاب ۵۰ و ۵۱) به دلیل اعتراضی که از سوی اطرافیان محمد به این زیاده خواهی های او شده بود توسط این آیه منسوخ شدند. اما محمد همچنان نتوانسته است دل از زنانی که در جنگها به آنها دست میافته است بکند. بنابر این میگوید که همچنان میتواند همچون سایر مسلمانان به زنان اسیر شده و به غنیمت گرفته شده در جنگ تجاوز کند. در کلکسیون زنان محمد به زنانی بر میخوریم که محمد شخصاً آنها را از میان اسرای جنگی گلچین کرده است.

جویریه از معروف ترین این زنان است که ماجرای او را میتوانید در نوشتاری با فرنام "جویریه زنی که محمد را اسیر زیبایی خود و طایفه اش را آزاد کرد" بخوانید. ریحانه نیز از این دسته زنان محمد است.

سوره نساء (زنان) آیه ۳۶

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ
وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ
اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَلًا فُجُورًا.

خدای را پرستید و هیچ چیز شریک او مسازید و با پدر و مادر و، خویشاوندان و یتیمان و بینوایان و همسایه خویشاوند و همسایه بیگانه و یار مصاحب و مسافر رهگذر و بندگان خود نیکی کنید هر آینه خدا متکبران و فخر فروشان را دوست ندارد.

در این آیه به حق داشتن بندگان و برده اشاره شده است و از مسلمانان خواسته شده است که با برده های خود به نیکی رفتار کنند. برخی از اسلامگرایان این آیه را در دفاع از اسلام استفاده میکنند و میگویند درست است که اسلام برده داری را مجاز دانسته است اما از مسلمانان خواسته است که با بردگان خود به نیکی رفتار کنند، البته نمیتوان از این دستور که اسلام به مسلمانان داده است خوشحال نبود و آنرا خوب ندانست، به هر حال نیکی کردن با برده ها بهتر از نیکی نکردن به آنها است، ولی جای تاسف این است که چرا اسلام اساساً اجازه برده داری را به مسلمانان داده است؟ این مسئله درست مانند این است که شخصی از بانکی سرقت کند و بگوید درست است که من دزد هستم اما قسمتی از این چیزی که دزدیده ام را به بانک بازخواهم گردانید. بنابر این، این آیه مشکلی را از سر راه بر نمیدارد و نمیتواند چهره آلوده اسلام را پاک کند و این ایراد بزرگ را از آن دین ضاله و رسوا بردارد.

سوره انفال آیه ۶۷

مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُتَخَنَ فِي الْأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَصَ الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ
الْآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ.

برای هیچ پیامبری نبرد که اسیران داشته باشد تا که در روی زمین کشتار بسیار کند شما متاع اینجهانی را می خواهید و خدا آخرت را می خواهد و او پیروزمند و حکیم است.

پیامبر اسلام این آیه را وقتی سراییده است که قصد کشتار اسرای جنگی در ماجرای نسل کشی یهودیان مدینه را داشته است. ماجرای کامل این جنایات را در نوشتاری با فرنام پیام آور مرگ، بخش نخست مطالعه کنید.

سوره نساء (زنان) آیه ۹۲

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَفْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَأً وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَأً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ
مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَدَّقُوا فَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ
مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ
مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامٌ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِّنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا.

هیچ مؤمنی را نرسد که مؤمن دیگر را جز به خطا بکشد و هر کس که مؤمنی را، به خطا بکشد باید که بنده ای مؤمن را آزاد کند یا خونبهایش را به خانواده اش تسلیم کند ، مگر آنکه خونبها را ببخشند و اگر مقتول ، مؤمن واز قومی است که با شما پیمان بسته اند ، خونبها به خانواده اش پرداخت شود و بنده مؤمنی را آزاد کند و هر کس که بنده ای نیابد برای توبه دو ماه پی در پی روزه بگیرد و خدا دانا و حکیم است. در این آیه نیز نشان داده شده است که مسلمان میتواند بنده داشته باشد و برده همچون مالی در اختیار مسلمان است و میتواند بجای دادن خونبها، برده ای را آزاد کند. توجه داشته باشید که در این آیه نابرابری حقوقی دیگری بین مسلمانان و غیر

مسلمانان دیده میشود. از دیدگاه اسلام، دیه و خونبهای مسلمانان با غیر مسلمانان برابر نیست. همانطور که دیه و خونبهای مرد و زن با یکدیگر برابر نیست.

سوره بقره آیه ۱۷۸

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلَى الْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْأُنثَى بِالْأُنثَى فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتَّبِعْ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدِّءِ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ فَمَنْ اعْتَدَى بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ.

ای کسانی که ایمان آورده اید ، در باره کشتگان بر شما قصاص مقرر شد :، آزاد در برابر آزاد و بنده در برابر بنده و زن در برابر زن پس هر کس که از جانب برادر خود عفو گردد باید که با خشنودی از پی ادای خونبها رود و آن را به وجهی نیکو بدو پردازد این حکم ، تخفیف و رحمتی است از جانب پروردگارتان و هر که از آن سر باز زند ، بهره او عذابی است دردآور.

در نظر برخی از مکاتب فقهی همانند مالکی و شافعی، بر اساس این آیه اگر مسلمان آزادی برده اش، یا برده دیگری را بکشد بخاطر این قتل قصاص نخواهد شد. بردگان در مقابل بردگان قصاص میشوند، و آزادها در برابر آزادها (5). در این مکاتب کشته شدن برده توسط مسلمانان آزاد تنها با شلاق مجازات میشود.

سوره مجادله آیه ۳

وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِن نِّسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِّن قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَا ذَلِكَ تُوعِظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ.

آنهايي که زنانشان را ظهار می کنند ، آنگاه از آنچه گفته اند پشیمان می شوند ، پیش از آنکه با یکدیگر تماس یابند ، باید بنده ای آزاد کنند این پندی است که به شما می دهند و خدا به کارهایی که می کنید آگاه است.

ظهار کردن زنان در میان اعراب نوعی از طلاق بوده است، کسی که میخواست است زنش را طلاق بدهد میگفته است "انت منی کظهر امی - تو نسبت به من مانند پشت مادرم هستی". این آیه وقتی توسط محمد سراییده شده که یکی از ساکنین مدینه زنش را به این شیوه طلاق داده بود و از محمد میخواست است که به او اجازه بدهد باز هم با زنش همبستر شود. محمد گفت برای اینکه با زنت تماس جنسی برقراری کنی باید حتماً بنده ای آزاد کنی، برای اطلاعات بیشتر به تفسیر المیزان پیرامون این آیه مراجعه کنید. بازهم در اینجا به حق داشتن برده اشاره شده است.

****سوره نور آیه ۳۰ و ۳۱****

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنَ زِينَتِهِنَّ وَتَوْبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ.

و به زنان مؤمن بگو که چشمان خویش را ببندند و شرمگاه خود را نگه ، دارند و زینتهای خود را جز آن مقدار که پیداست آشکار نکنند و مقنعه های خود را تا گریبان فرو گذارند و زینتهای خود را آشکار نکنند ، جز برای شوهر خود یا پدر خود یا پدر شوهر خود یا پسر خود یا پسر شوهر خود یا برادر خود یا پسر برادر خود ، یا پسر خواهر خود یا زنان همکیش خود ، یا بندگان خود ، یا مردان خدمتگزار خود که رغبت به زن ندارند ، یا کودکانی که از شرمگاه زنان بی خبرند و نیز چنان پای بر زمین نزنند تا آن زینت که پنهان کرده اند دانسته شود ای مؤمنان ، همگان به درگاه خدا توبه کنید ، باشد که رستگار گردید.

در این آیه نیز از حق داشتن بردگان صحبت شده است.

سوره نور آیه ۳۳

وَلَيْسَتَعَفِيفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّى يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا وَآتُوهُمْ مِّنْ مَّالِ اللَّهِ الَّذِي آتَاكُمْ وَلَا تُكْرِهُوا فَتِيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِّتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيَاءِ الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْرِهِنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِن بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَّحِيمٌ.

آنان که استطاعت زناشویی ندارند ، باید پاکدامنی پیشه کنند تا خدا از ، کرم خویش توانگرشان گرداند و از بندگانتان آنان که خواهان باز خریدن خویشند ، اگر در آنها خیری یافتید ، باز خریدنشان را بپذیرید و از آن مال که خدا به شما ارزانی داشته است به آنان بدهید و کنیزان خود را اگر خواهند که پرهیزگار باشند به خاطر ثروت دنیوی به زنا وادار مکنید هر کس که آنان را به زنا وادارد ، خدا برای آن کنیزان که به اکراه بدان کار وادار گشته اند آمرزنده و مهربان است.

این آیه به ارباب (صاحب برده) اجازه میدهد تا برده خود را در صورتی که برده بخواهد خود را بخرد، و در صورتی که ارباب رضایت داشته باشد در ازای مبلغی او آزاد کند. توجه داشته باشید که اگر ارباب چنین رضایتی نداشته باشد هرچقدر هم برده حاضر باشد برای آزادی خود پول بپردازد نمیتواند آزاد شود، و باید همچنان برده بماند. قسمت دوم این آیه به خود فروشی واداشتن بردگان (کنیزان) اشاره دارد. ارباب میتواند است کنیز را مجبور کند که در ازای پولی به همخوابگی با سایرین بپردازد، یعنی ارباب دلالی محبت میکرده است و شرکای جنسی را برای برده فراهم می آورده است اما این آیه از مسلمانان میخواهد که کنیزان را مجبور به این کار نکنند. نکته جالب اینجا است که این جمله در این آیه بصورت شرطی آمده است. یعنی تنها اگر کنیز خود مایل به تن فروشی نباشد ارباب نباید او را مجبور کند، نتیجه منطقی اینکه اگر کنیز خود تمایل به این کار داشته باشد، اینکار مانعی ندارد و یک مسلمان میتواند به این کسب، در صورتی که کنیزان تن فروشی را پیدا کرد، یا کنیزان خود را متقاعد به انجام این کار کرد به این کار بپردازد. و البته اگر کنیزی مجبور به

این کار شود الله در مورد او مهربان خواهد بود که این مسئله ربطی به این دنیا ندارد.

سوره نور آیه ۵۷

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَسْتَأْذِنَكُمْ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهْرِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَ هُنَّ طَوَّافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ .

ای کسانی که ایمان آورده اید، باید بندگان شما و آنها که هنوز به حد، بلوغ نرسیده اند، در سه هنگام از شما برای وارد شدن به خانه رخصت طلبند: پیش از نماز صبح و هنگام ظهر که لباس از تن بیرون می کنید و بعد از نماز عشا این سه وقت، وقت خلوت شماست در غیر آن سه هنگام، شما و آنها گناهی مرتکب نشده اید اگر بر یکدیگر بگذرید خدا آیات را اینچنین برای شما بیان می کند، و خدا دانا و حکیم است. در این آیه نیز به برده داری اشاره شده است.

سوره بقره (ماده گوساله) آیه ۲۲۱

وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّى يُؤْمِنَ وَلَا مَؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكَةٍ وَلَوْ أَعْجَبَتْكُمْ وَلَا تُنكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّى يُؤْمِنُوا وَلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ وَلَوْ أَعْجَبَكُمْ أُولَئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِإِذْنِهِ وَيُبَيِّنُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ .

زنان مشرکه را تا ایمان نیاورده اند به زنی مگیرید و کنیز مؤمنه بهتر، از آزاد زن مشرکه است، هر چند شما را از او خوش آید و به مردان مشرک تا ایمان نیاوردانند زن مؤمنه مدهید و بنده مؤمن بهتر از مشرک است، هر چند شما را از او خوش آید اینان به سوی آتش دعوت می کنند و خدا به جانب بهشت و آمرزش و آیات خود را آشکار بیان می کند، باشد که بیندیشید.

باز هم این آیه داشتن بنده و برده داری را مجاز میکند. در این آیه همچنین باز به نابرابری انسانها اشاره میکند و انسانهای غیر مسلمان و مشرک را فرو تر از سایر انسانها میداند. همچنین گفته شده است که ارباب مسلمان میتواند با بنده خود ازدواج کند. همچنین برابری حقوقی بین انسانها که نخستین و شاید مهمترین اصل اطلاعیه جهانی حقوق بشر است، در این آیه زیر سوال رفته است و حق ازدواج نیز که ماده شانزدهم اطلاعیه جهانی حقوق بشر است در این آیه نقض شده است.

سوره البلد آیات ۱۲ و ۱۳

وَمَا أَذْرَاكَ مَا الْعُقَبَةُ؛ فَكُ رَقَبَةً.

و توجه دانی که گذرگاه سخت چیست؟! آزاد کردن بنده است. از آزاد کردن برده ها در این آیه بعنوان گذرگاهی سخت یاد شده است. و این کاملاً طبیعی است که اینکار برای مسلمانان دشوار باشد زیرا بندگان کارگران مجانی مسلمانان و بردگان زن (کنیزها) ماشینهای جنسی و تولید مثل مسلمانان هستند و از دست دادن این چیزها برای مسلمانان واقعاً باید گذرگاه سختی باشد. اما به هر حال در این آیه از آزاد کردن بندگان بعنوان عملی خوب یاد شده است و این شایسته تقدیر است. اما کدام انسان کودنی است که نداند چنین کاری کار مثبتی است؟ آیا محمد با این حرف خود خدمتی به بشریت در مبارزه با برده داری این سنت بسیار ضد انسانی کرده است؟ هرگز!

سوره مائده آیه ۸۹

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَّدْتُمُ الْأَيْمَانَ فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعَمُونَ أَوْ هَلِيكُمُ أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامٌ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ كَفَّارَةُ أَيْمَانِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ.

خداوند شما را به سبب سوگندهای لغوتان بازخواست نخواهد کرد ولی به سبب ، شکستن سوگندهایی که به قصد می خورید ، بازخواست می کند و کفاره آن اطعام ده مسکین است از غذای متوسطی که به خانواده خویش می خورانید یا پوشیدن آنها یا آزاد کردن یک بنده ، و هر که نیابد سه روز روزه داشتن این کفاره قسم است ، هر گاه که قسم خوردید به قسمهای خود وفا کنید خدا آیات خود را برای شما اینچنین بیان می کند ، باشد که سپاسگزار باشید.

در این آیه از مسلمانانی که به دروغ سوگند خورده اند و یا سوگند خود را به قصد شکسته است خواسته شده است که یا ده یتیم را طعام بدهند یا برده ای را آزاد کنند. شرم باد بر خدا، پیامبر، تفکر، مکتب و دینی که گروهی از انسانها (بردگان) را از اموال مسلمانان حساب میکند و از آنها میخواهد که برای کفاره از این مال خود خرج کنند.

سوره احزاب آیه ۵۵

لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِي آبَائِهِنَّ وَلَا أَبْنَائِهِنَّ وَلَا إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أُمَّهَاتِهِنَّ وَلَا أَخَوَاتِهِنَّ وَلَا نِسَائِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ وَاتَّقِينَ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا. زنان را گناهی نیست اگر در نزد پدر و پسر و برادر و برادرزاده و، خواهرزاده و زنان همدین و یا کنیزان خود بی حجاب باشند و باید از خدا بترسند که خدا بر هر چیزی ناظر است. در این آیه نیز به حق برده داشتن اشاره شده است.

نتیجه گیری

نخستین عکس العمل اشخاص مسلمانی که این آیه ها را میخوانند این است که در آن زمان برده داری رایج بوده است و اکنون دیگر رایج نیست. این اشخاص باید بدانند که قوانین و احکام قرآن همیشگی و جاودانه هستند و در هر زمان و مکانی باید پیاده شوند، برای بحث مفصل و دقیق در این مسئله به نوشتاری با فرنام "قوانین تازینامه برای آن زمان بوده و برای اعراب جاهل آن دوران آمده و امروز نیازی به

انجام آنها نیست." مراجعه کنید، بنابر این مسلمانی که این آیات را نادیده و باطل پندارد مسلمان نیست.

برده داری کاملاً مورد تایید قرآن و اسلام است و در میان امامان شیعه بسیار رایج بوده است و تقریباً همه آنها حرمسرای متشکل از زنان و بردگان مختلف را برای خود تشکیل داده بودند. خرید و فروش برده نیز حتی امروز در میان برخی از مسلمانان رواج دارد.

محمد حتی تلاشی برای از بین بردن برده داری نیز نکرده است و با قانونی و الهی شمردن آن، آنرا جاودانه کرده است، برآستی که افرادی مانند رضاشاه و آبراهام لینکن را که در هر گوشه از جهان باعث از بین رفتن و برافتادن سنت برده داری شده اند باید بارها و بارها بر افرادی مانند محمد پیامبر اسلام برتر دانست.

حال انتخاب با شماست، آیا دینی که برده داری را تایید میکند و پیامبر و امامان و پیشوایان آن برده دار و متجاوز بوده اند را کنار خواهید گذاشت و یا اینکه این واقعیت ها را کنار گذاشته و خود را با بهانه های واهی گول خواهید زد؟ امیدوارم انسانیت را بر قوانین و تعالیم ضد بشر اسلام ترجیح دهید.

منابع

(۱) برای نمونه ای آشکار از این واقعیت مراجعه کنید الأزدی (دو نسخه خطی پاریس) ورق ۳۹/ب - ۴۰/الف (۷۱/ب) ابو عبیده به عمر نامه مینویسد و درباره دشمنانی که نگریخته اند از او دستور میخواهد.

ابو عبیده بن جراح به عمر بن خطاب نامه نوشت:

به نام خداوند بخشاینده بخشایشگر

اما بعد، همانا خداوند دارای کرم و برتری و نعمتهای بزرگ، سرزمین روم را بر مسلمانان گشود. گروهی از مسلمانان چنین دیدند که مردمان آنجا را در جایگاه خود

نگهدارند و آنان نیز به مسلمانان گزیت دهند (ترجمه تفسیر طبری ترجمه آیه ۲۹ سوره توبه) و زمین را آباد سازند. گروهی دیگر بر آنند که ایشان را میان خود پخش کنند. امیر مومن در این باره نظر خود را برای ما بنویسند. خداوند توفیق تو را در همه کارها پاینده دارد.

الأزدي (دو نسخه خطی پاریس) ورق ۳۹/ب - ۴۰/الف (۷۱/ب - ۷۲/الف).

پاسخ عمر به ابو عبیده، پیرامون رفتار با سرزمین گشوده

به نام خداوند بخشاینده بخشایشگر

از بنده خدا امیر مومن عمر به ابو عبیده بن جراح، درود بر تو. من همراه تو آن فریدگاری را میستایم که جز او خدایی نیست. اما بعد، نامه تو به من رسید. در آن از گرامیداشت مومن و خواری دشمنان خدا به وسیله او و نگهداری ما از آسیب دشمنانمان به کمک آفریدگار، سخن گفته بودی. خدای را در برابر نیکی و نعمت شایسته او نسبت به ما در گذشته و حال که به گروهی از مومن تندرستی بخشید و گروهی دیگر را با شهادت ارج نهاد، سپاس میگوییم. شهادت همراه با خرسندی پروردگار و بزرگداشت وی، بر شهیدان گوارا باد. از او می خواهیم که ما را از پاداش آنان بی بهره نگرداند و پس از ایشان ما را پراکنده نسازد. به راستی که آنان خدای را خیر خواه بودند و آنچه را که باید، به انجام رساندند. آنچه کردند برای خدا بود و نیز آن را برای خویشتن، آماده می ساختند. آنچه را که پیرامون سرزمینی که مسلمانان بر آن و مردمان آن دست یافته اند یاد کرده بودی، به راستی دریافتم. شماری از مسلمانان گفته بودند که مردمان آنجا نگهدارند تا زمین را آباد سازند و به مسلمانان گزیت (جزیه) پردازند و برخی دیگر گفته بودند که آنان را میان خود قسمت کنند. در آنچه به من نوشته بودی نگرستم و به آنچه که از من پرسیده بودی، اندیشیدم. من بر این باورم که ایشان در سرزمین خود بمانند و گزیت پردازند. گزیت به دست آمده را میان مسلمانان پخش کنیم. این مردم زمین خود را آباد خواهند

ساخت، زیرا آنان به آن کار از دیگران داناتر و نیرومندترند. آیا تو میپنداری چنانچه ما مردم آنجا را میان خود پخش کنیم، برای مسلمانان پس از ما، چه کسی خواهد ماند؟ سوگند به خدا که در آن صورت، ایشان کسی را برای سخن گفتن نخواهند یافت و کسی با آنان سخن نخواهد گفت و نیز از دست آورده هیچ کس، سودی نخواهند برد. ولی تا اینان زنده اند، مسلمانان از دسترنجشان خواهند خورد و آنگاه که بمیرند و ما نیز بمیریم، فرزندانمان تا زنده اند، از دست آورده فرزندان ایشان خواهند خورد، و تا آیین اسلام تواناست، آنان بردگان مسلمانان و اسلام خواهند بود. از این رو، بر ایشان سرگزیت بنه و از اسیر ساختن آنان دست بدار و مگذار که مسلمانان بر ایشان ستم کنند، یا زبانی رسانند و داراییشان را به ناحق بخورند.

نقل شده از نامه ها و پیمانهای سیاسی حضرت محمد و اسناد صدر اسلام، تحقیق و گرد آورده دکتر محمد حمیدالله ترجمه دکتر سید محمد حسینی. کتاب سال ۱۳۷۵ چاپ انتشارات سروش ۱۳۷۷. صفحه ۵۲۹.

(۲) بخش سوم نهج البلاغه، شیخ رضی، ج سوم، صفحه سوم ۲۳
"ومن كان من إمامي اللاتي أطوف عليهن لها ولد أو هي حامل فتمسك علي ولدها وهي من حظه، فإن مات ولدها وهي حية فهي عتيقة قد أفرج عنها الرق وحررها العتق (قوله عليه السلام في هذه الوصية: أن لا يبيع من نخلها ودية. الودية الفسيلة وجمعها ودي. قوله عليه السلام حتى تشكل أرضها غراسا هو من أفصح الكلام. " منبع +

(۳) نامه ها و پیمانهای سیاسی حضرت محمد و اسناد صدر اسلام، تحقیق و گرد آورده دکتر محمد حمیدالله ترجمه دکتر سید محمد حسینی. کتاب سال ۱۳۷۵ چاپ انتشارات سروش ۱۳۷۷. صفحه ۷۹۴.

(۴) رجوع شود به احکام القرآن، امام شافعی صفحه ۲۷۵،
مردی آزاد برای کشتن برده اش نباید کشته شود، همینطور هیچ شخص آزادی برای
کشتن برده ای نباید کشته شود.

الموطأ امام مالک جلد ۶ بخش ۱۶ صفحه ۱۶۵،

از انس بن مالک پرسیدند حکم اربابی که برده اش را میکشد چیست؟ او پاسخ داد
"هیچ".

ابن تیمیة جلد ۲۸ صفحه ۳۷۸.

آن چه ما پیرامون قصاص در برابر قتل گفته ایم تنها محدود به مسلمان آزادی است
که مسلمان آزاد دیگری را کشته باشد.